

УДК 351.741-043.5:351:746:343.9.02:343.975
DOI <https://doi.org/10.32837/apdp.v0i91.3248>

В. Г. Севрук

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ З ІНШИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ Й ЗЛОЧИННИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ, ЯКІ СФОРМОВАНІ НА ЕТНІЧНІЙ ОСНОВІ

Постановка проблеми. Діяльність етнічних злочинних угруповань становить собою одну з найбільш небезпечних форм організованої злочинності. За свідченнями фахівців правоохоронних органів України, організована злочинність має різноплановий характер і проникла у всі сфери суспільного життя. Організовані злочинні угруповання, що мають тривалий кримінальний досвід, на системній основі вчиняють велику кількість тяжких злочинів, значна частина яких залишається нерозкритою. Як правило, етнічні злочинні угруповання мають транснаціональний характер, що підвищує рівень їхньої суспільної небезпеки й ускладнює їх виявлення [1, с. 191].

Відповідно, основним обов'язком правоохоронних органів є своєчасне виявлення, швидке розкриття та розслідування злочинів, що вчиняються організованими групами й злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, що неможливо без ефективної та злагодженої взаємодії цих органів. Аналіз досліджуваної наукової проблематики протидії злочинам, що вчиняються організованими групами й злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, наразі зумовлює необхідність подальшого дослідження в різних напрямках, зокрема в аспекті здійснення внутрішньої та зовнішньої взаємодії правоохоронних органів України.

Натепер відсутній злагоджений механізм взаємодії органів Національної поліції України з іншими підрозділами правоохоронних органів під час протидії злочинам, що вчиняються організованими групами й злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі. Вище викладене свідчить про актуальність досліджуваної тематики зовнішньої взаємодії під час протидії злочинам, що вчиняються організованими групами й злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, котра насамперед спрямована на взаємодію органів Національної поліції України з іншими підрозділами правоохоронних органів, що зумовило актуальність обраної теми.

Стан дослідження. Питання, пов'язані з особливостями взаємодії органів Національної поліції (далі – НП) України з іншими підрозділами правоохоронних органів та іншими під час протидії злочинам, що вчиняються організованими групами й злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, були в центрі уваги таких науковців і практиків: М.І. Бортуна, С.А. Буткевича, В.І. Василичука, Р.Р. Греня, М.М. Давидової, І.І. Демідова, Є.В. Зозулі, І.О. Колінки, О.Є. Кравченка, В.П. Матвієнка, С.М. Невмержицького, Л.П. Скалозуба, А.М. Ханькевича, О.І. Хараберюша, В.В. Чернея, С.В. Чучка тощо.

Метою дослідження є визначення основних теоретичних і практичних засад взаємодії органів Національної поліції України з іншими підрозділами правоохоронних органів під час протидії злочинам, що вчиняються організованими групами й злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Натепер зовнішня взаємодія оперативних підрозділів окремого міністерства з протидії зазначеним злочинам знаходиться на низькому рівні. Оперативні підрозділи правоохоронних органів України (Міністерства внутрішніх справ (далі – МВС), Служби безпеки України (далі – СБУ), Державної міграційної служби України (далі – ДМСУ), Державної прикордонної служби України (далі – ДПСУ), Державної пенітенціарної служби України (далі – ДПтСУ)) у протидії злочинам, що вчиняються організованими групами й злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, взаємодіють між собою та з іншими державними й контролюючими органами України й правоохоронними підрозділами іноземних держав і спеціальними міжнародними організаціями. Крім того, у межах нашої держави оперативні підрозділи вступають у взаємодію з органами прокуратури, Міністерством юстиції, Державною фінансовою інспекцією України (далі – ДФІУ), Фіскальною службою України (далі – ФСУ), Міністерством фінансів України (далі – МФУ) тощо, судами, органами місцевої влади й самоуправління, адміністраціями й власниками підприємств та організацій, засобами масової інформації, окремими громадянами тощо [2].

На жаль, натепер також відсутня конкретна нормативно-правова база, яка могла б стати універсальним та ефективним інструментом в організації взаємодії між суб'єктами правоохоронної діяльності під час протидії злочинності [3, с. 261].

Правильно організована взаємодія правоохоронних органів містить у собі значні потенційні можливості щодо зменшення кількості нерозкритих злочинів, здійснення профілактичних заходів, підвищення ефективності правоохоронної діяльності в цілому [4, с. 97]. Отже, взаємодія є обов'язковою категорією для успішного здійснення будь-якої спільної діяльності. Не є винятком розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, адже ефективність поєднання сил і засобів правоохоронних органів забезпечить найбільш швидке притягнення до відповідальності винних у вчиненні протиправного діяння. Протидія злочинам, що вчиняються організованими групами й злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, також вимагає від відповідних підрозділів правоохоронних органів спільних заходів і проведення процесуальних дій [5, с. 267].

Дослідження порушеного авторами питання показує, що, незважаючи на використання в професійній діяльності органів НП України таких різних форм взаємодії, як спільний аналіз оперативної обстановки; обмін актуальною інформацією; спільне планування оперативно-розшукових заходів (далі – ОРЗ) і слідчих (розшукових) дій; спільне здійснення ОРЗ і негласних слідчих (розшукових) дій (далі – НРСД); здійснення ОРЗ за допомогою оперативно-технічних підрозділів СБУ; використання можливостей конфіденційних джерел інформації; видання спільних оглядів, методичних рекомендацій, спеціальних нормативних документів тощо, загальний стан взаємодії в протидії етнічній злочинності визнають незадовільним понад 50% оперативних працівників [3, с. 262].

Основними причинами такого стану називають відсутність автоматизованої інтегрованої системи взаємного інформування (зокрема, відсутність чіткої градації оперативної інформації), відомчі перепони внаслідок недовіри й побоювання витоку оперативної інформації, нездорову «конкуренцію» між службами й правоохоронними відомствами [3, с. 262].

У контексті розглядуваного нами питання найбільший інтерес має елемент організаційної форми взаємодії, такий як *спільне планування в організації взаємодії* оперативних та інших підрозділів правоохоронних органів. Необхідно відзначити, що спільне планування оперативних та інших заходів є одною з найбільш розповсюджених форм взаємодії. У такому випадку планування полягає в тому, щоб у процесі взаємодії врахувати можливості усіх суб'єктів, які взаємодіють, їх сили й засоби для спільного й погодженого комплексного використання в ході проведення відповідних заходів щодо протидії організованим злочинним угрупованням [4, с. 99].

Взаємодія з органами прокуратури залишається, безумовно, найголовнішим напрямом під час протидії злочинам, що вчиняються організованими групами й злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі. Особливості взаємодії прокурора й слідчого визначаються їх процесуальним статусом та основним завданням діяльності на стадії досудового розслідування. У такому ж контексті потрібно розглядати й питання взаємодії прокурора й оперативних підрозділів (наприклад, під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій). Обов'язковою умовою розгляду питання взаємодії прокурора, слідчого й слідчого судді в рамках кримінального провадження є наявність відокремлених повноважень, визначених у Кримінальному процесуальному кодексі (далі – КПК) України. Таких повноважень оперативні підрозділи не мають [6, с. 95; 7]. Сутність такої взаємодії виходить зі змісту ч. 2 ст. 41 КПК України, згідно з якою під час виконання доручень співробітник оперативного підрозділу користується повноваженнями слідчого. Співробітники оперативних підрозділів не мають права здійснювати процесуальні дії в кримінальному провадженні з власної ініціативи або звертатися з клопотаннями до слідчого судді чи прокурора [8; 9].

Отже, на основі вищевикладеного слід відзначити, що процесуальні форми взаємодії прокурора під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні містять:

- прокурорський нагляд у формі процесуального керівництва за проведенням негласних слідчих (розшукових) дій, оперативно-розшукової діяльності;
- прокурор повинен мати можливість доступу до матеріалів, документів та інших відомостей, що стосуються досудового розслідування;
- прокурор повинен надати доручення слідчому про проведення негласних слідчих (розшукових) дій;
- надати вказівки щодо проведення процесуальних, слідчих розшукових, негласних слідчих (розшукових) дій;
- надати погодження або відмову в погодженні клопотань слідчого слідчому судді про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, чи самостійну подавати слідчому судді такі клопотання [10, с. 87-88; 8].

Зазначене істотно покращить взаємодію всіх правоохоронних органів під час протидії злочинам. Добре налагоджена відповідно до вимог закону ділова взаємодія прокурора, слідчого й інших підрозділів у кримінальному провадженні забезпечує передумови для максимального використання результатів оперативно-розшукової діяльності в розслідуванні [8, с. 253].

Оперативні підрозділи НП України насамперед організують взаємодію з Антимонопольним комітетом, Фондом державного майна, Національною комісією із цінних паперів і фондового ринку, Державною фінансовою інспекцією України, Державним департаментом моніторингу й іншими органами. Практична діяльність оперативних підрозділів НП України свідчить, що вони найближче взаємодіють з органами контролю з питань притягнення спеціалістів із таких органів для документування різних злочинів саме під час проведення оперативних комбінацій, залегенованих під виглядом проведення відповідних ревізій із метою виявлення порушень законодавства.

Такий вид взаємодії здійснюється в таких формах:

- передача отриманої під час здійснення контрольних функцій та аналіз інформації, відомостей, що можуть містити ознаки злочинної діяльності;
- отримання відомостей з автоматизованих інформаційних і довідкових систем і банків даних, що створюються Антимонопольним комітетом, Фондом державного майна, Державною митною службою, Державним комітетом статистики, іншими міністерствами, відомствами, банківськими, фінансовими органами й організаціями, в тому числі інформації про реальні прояви злочинної діяльності;
- спільна розробка пропозицій, спрямованих на з'ясування та усунення умов, що сприяли вчиненню злочинів такого виду [11].

Взаємодія оперативних підрозділів правоохоронних органів МВС, СБУ, ДФС, ДПС, ДПтС між собою а протидії злочинам, що вчиняються організованими групами й злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, здійснюється в таких формах:

- обмін інформацією в питаннях протидії незаконному обігу наркотичних засобів (90%);
- сумісні виїзди в регіони для проведення узгоджених дій, перевірок і надання допомоги місцевим правоохоронним органам у боротьбі з незаконним обігом наркотичних засобів, вивчення та поширення позитивного досвіду (34,5%);
- створення сумісних слідчо-оперативних груп для розслідування конкретних злочинів (18,3%);
- проведення сумісних цільових заходів для виявлення та припинення злочинів, а також усунення причин та умов, які сприяють їх здійсненню (28,4%);
- взаємне використання можливостей правоохоронних органів для підвищення кваліфікації працівників, проведення сумісних семінарів, конференцій (11,2%);
- надання взаємної допомоги силами й засобами в процесі протидії організованій наркозлочинності (22,6%);
- видання сумісних наказів, вказівок, інших організаційно-розпорядливих документів (12,3%);
- випуск сумісних бюлетенів (збірок) та інших інформаційних видань (9,4%);

– розробка й затвердження узгоджених планів координаційної діяльності служби 112 (6%) [12].

Видається доцільним виділити взаємодію органів Національної поліції України з Державною міграційною службою України. Важливу роль в отриманні первинної інформації про підготовку до вчинення кримінального правопорушення зазначеної категорії відіграють підрозділи ДМС України. Адже злочинна діяльність організованих злочинних етнічних груп тісно пов'язана з іншими такими групами за кордоном.

Основними завданнями ДМС є: реалізація державної політики у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів; внесення на розгляд Міністра внутрішніх справ пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів [13].

Проведення спільних оперативно-розшукових, режимних та інших заходів щодо протидії нелегальній міграції повинно бути спрямоване на виявлення, попередження та припинення діяльності організованих злочинних угруповань, протиправної діяльності певних осіб, причетних до незаконного переміщення мігрантів через державний кордон, транспортування їх територією України й легалізації [4, с. 99].

Останніми роками практикується проведення локальних операцій щодо відпрацювання міст, населених пунктів, окремих територій та об'єктів зі складною криміногенною обстановкою, де істотно зростає рівень вчинення наркозлочинів, що вчиняються організованими групами й злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі. Така форма взаємодії отримала розвиток під час проведення комплексних оперативно-профілактичних операцій («Допінг», «Мак», «Канал» тощо).

Найбільш активно проводяться цільові профілактичні заходи: «Кордон», «Рубіж», «Іноземець», «Мігрант», «Підприємець», «Студент», «Турист», «Магістраль», для участі в яких залучаються ДПСУ, МВС України, СБУ, Міністерство науки і освіти (далі – МОН), Міністерство закордонних справ (далі – МЗС) України й інші міністерства й місцеві органи виконавчої влади. Однак усі ці спеціальні операції, набуваючи позитивного значення щодо протидії нелегальній міграції, мають епізодичний характер і не вирішують питань системної, наступальної протидії злочинам у сфері нелегальної міграції [4, с. 99].

Нині органи Державної фінансової інспекції України є єдиним державним органом у системі органів виконавчої влади, що забезпечує системний, оперативний і незалежний контроль за дотриманням бюджетними установами й суб'єктами господарювання фінансової дисципліни під час використання бюджетних коштів, державного й комунального майна [14, с. 249].

Успішній організації взаємодії оперативних підрозділів з органами Державної фінансової інспекції України сприяє те, що вона має ґрунтуватися на низці принципів:

- 1) законності;
- 2) плановості;
- 3) маневруванні;
- 4) максимальності й оптимальності використання можливостей суб'єктів, які взаємодіють;
- 5) спільності інтересів;
- 6) паритетності й спеціалізації;
- 7) пропорціональної відповідальності [15, с. 78].

Основні засади взаємодії органів Держфінінспекції з правоохоронними органами під час здійснення першими контрольних заходів закріплені в ст. 7 Закону України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні», в якій передбачено, що орган державного фінансового контролю координує свою діяльність з органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади, фінансовими органами, органами доходів і зборів, іншими контролюючими органами, органами прокуратури, внутрішніх справ, служби безпеки [16, с. 352].

Як свідчить аналіз дослідження, взаємодія в процесі виявлення та фіксації злочинів у бюджетній сфері має полягати в:

- 1) спільному обговоренні складу ревізійної групи, узгодженні програми ревізії;
- 2) здійсненні спільних дій і заходів щодо створення сприятливих умов для її проведення;
- 3) проведенні, за необхідності, ревізії в присутності працівників правоохоронного органу або в приміщенні правоохоронного органу за належним чином вилученими документами;
- 4) забезпеченні, за необхідності, працівниками правоохоронного органу присутності службових осіб об'єкта контролю для давання пояснень ревізорам і підписання акта ревізії;
- 5) спільному рішенні питання про залучення до процесу проведення ревізії спеціалістів інших галузей;
- 6) взаємному інформуванні оперативного працівника й ревізора про результати своєї роботи;
- 7) спільному визначенні найефективніших методів ревізії;
- 8) обговоренні й визначенні черговості проведення окремих ревізійних дій, черговості відібрання пояснень у службових осіб, діяльність яких перевіряється;
- 9) узгодженні місця проведення ревізійних дій і підписання акта (проміжного акта) ревізії;
- 10) узгодженні продовження термінів проведення ревізії;
- 11) ужитті працівниками правоохоронних органів на прохання ревізорів заходів щодо припинення протидії ревізорам із боку службових осіб, яких перевіряють, забезпечення належного проведення ревізії (перевірки), охороні працівників контрольно-ревізійної служби, документів і матеріалів, що перевіряються, а також ужитті заходів для притягнення винних осіб до встановленої законом відповідальності;
- 12) передачі працівниками правоохоронного органу ревізорам раніше вилучених на об'єкті контролю бухгалтерських документів;

13) вирішенні правоохоронним органом питання про поновлення втраченого бухгалтерського обліку на об'єкті контролю;

14) здійсненні сумісних заходів щодо забезпечення одержання та збереження необхідних для проведення ревізії та для кримінальної справи документів;

15) забезпеченні правоохоронними органами проведення зустрічних перевірок;

16) здійсненні сумісних заходів щодо забезпечення відшкодування збитків, завданих державі, і усунення інших фінансових правопорушень;

17) періодичній звірці органами Державної фінансової інспекції України й правоохоронними органами результатів розгляду переданих матеріалів ревізій [15, с. 239; 14].

Отже, відповідно до компетенції органів Державної фінансової інспекції України, їх взаємодія з оперативними підрозділами відбувається в таких формах:

1) обмін інформацією;

2) участь службових осіб органів Державної фінансової інспекції України, уповноважених на проведення ревізій і перевірок, в їх проведенні як спеціалістів і безпосереднє здійснення контрольних заходів, ініціатором яких виступає правоохоронний орган [17, с. 73].

Особливої актуальності для діяльності оперативних підрозділів правоохоронних органів у протидії «відмиванню» коштів від наркобізнесу набувають: ефективна взаємодія з правоохоронними органами іноземних держав і міжнародними організаціями (у межах компетенції); плідна співпраця з Державною службою фінансового моніторингу України щодо використання можливостей Єдиної державної інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму; система якісної підготовки фахівців за державним замовленням у рамках спеціалізації «Облік та аудит», «Фінанси» тощо [18].

Необхідно також звернути увагу на взаємодію між НП України (МВС) і Державною прикордонною службою. Оперативні апарати системи МВС та оперативні підрозділи Державної прикордонної служби, як правило, взаємодіють між собою шляхом:

– ведення розвідувальної, інформаційно-аналітичної та оперативно-розшукової діяльності в інтересах забезпечення захисту державного кордону України згідно із законами України «Про розвідувальні органи України» й «Про оперативно-розшукову діяльність»;

– участі в боротьбі з організованою злочинністю та протидії незаконній міграції на державному кордоні України й у межах контрольованих прикордонних районів;

– розшуку в пунктах пропуску через державний кордон осіб, які переховуються від органів дізнання, слідства й суду, ухиляються від відбуття кримінальних покарань;

– здійснення в установленому порядку прикордонного контролю та пропуску через державний кордон України осіб, транспортних засобів, вантажів та іншого майна, а також виявлення та припинення випадків незаконного їх переміщення;

– спільної роботи з виявлення, дискредитації та ліквідації діяльності з незаконного переправлення громадян;

- спільних заходів щодо встановлення способів перевезення, місць зберігання, розбирання, переобладнання крадених автомобілів і шляхів їх збуту;
- проведення перевірки й тимчасового вилучення документів у конкретних осіб, які прямують через державний кордон України;
- не пропуску окремих осіб через державний кордон, здійснення їх адміністративного затримання [19].

Важливо зазначити про те, що одним із головних обов'язків Державної прикордонної служби України є здійснення самостійно або у взаємодії з органами Національної поліції та органами Служби безпеки України в межах контрольованих прикордонних районів контролю за дотриманням іноземцями й особами без громадянства, а також біженцями, особами, які потребують додаткового захисту, і особами, яким надано притулок в Україні, установлених правил перебування на її території [20]. Також Державна прикордонна служба України здійснює взаємодію з митними органами й іншими державними органами з метою недопущення незаконного переміщення через державний кордон України вантажів, щодо яких законодавством встановлено заборони й обмеження, вилучення таких вантажів у разі здійснення спроби переміщення їх через державний кордон України або самостійно в ході проведення оперативно-розшукових заходів і передавання їх за призначенням у встановленому порядку; взаємодіє з питань охорони державного кордону України, протидії незаконній міграції, незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, транскордонній злочинності, контрабандній діяльності з компетентними органами й військовими формуваннями іноземних держав, міжнародними організаціями в порядку й на засадах, установлених законодавством [20].

Наслідком такої активної діяльності щодо встановлення ефективної взаємодії в прикордонних регіонах стало проведення органами НП України низки успішних спільних операцій із ліквідації найбільш небезпечних міжнародних кримінальних угруповань. Так, наприклад, у результаті плідної співпраці було вирішено завдання Президента України щодо ліквідації угорсько-української мафії, яка діяла на кордоні Закарпаття та Угорщини. За свідченням угорських колег, вона припинила своє існування. Усього було знешкоджено 52 організовані злочинні угруповання з міжнародними зв'язками [21, с. 5; 22].

Важливим елементом такої діяльності є також налагодження ефективної взаємодії суб'єктів протидії незаконному наркообігу в Україні, що визначені законодавством, передусім Національної поліції України, підрозділів Служби безпеки й Державної служби України з лікарських засобів і контролю за наркотиками [23].

З метою забезпечення своєчасного моніторингу появи на нелегальному ринку нових психоактивних речовин і прекурсорів, що використовуються для їх виготовлення, недопущення їх розповсюдження та вільного продажу правоохоронним органам, Міністерству охорони здоров'я (далі – МОЗ) України необхідно розробити дієвий та оперативний механізм внесення таких речовин під державний контроль. Вирішення цього питання потрібне для уникнення діючих натепер бюрократизованих механізмів взаємодії між компетентними центральними органами виконавчої влади. Для розв'язання цієї проблеми Національною поліцією розроблено Порядок

віднесення нових психоактивних речовин до аналогів заборонених наркотичних засобів і психотропних речовин, що дасть можливість правоохоронним органам протидіяти їх незаконному обігу [24].

Державна пенітенціарна служба України організує взаємодію з оперативними підрозділами з оперативного супроводження як учасників організованих етнічних злочинних груп, так і окремих осіб з моменту їх арешту до відбуття покарання, а також після звільнення з місць позбавлення волі. Велику увагу слід приділяти організації взаємодії з відповідними підрозділами державної пенітенціарної служби України, а саме з оперативними підрозділами, що також наділені правом на проведення ОРД (ст. 5 Закону України «Про ОРД»). Нерідко виявляється цілковита неспроможність підрозділів карного розшуку продовжувати розробку учасників злочинних груп без взаємодії з оперативними частинами слідчих ізоляторів та установ виконання покарань, оскільки оперативна розробка в слідчих ізоляторах (далі – СІЗО) і установах виконання покарань (далі – УВП) створює реальні передумови для кваліфікованої оперативної розробки осіб, приналежних до організованих груп і злочинних організацій, які сформовані на етнічній основі, затриманих за підозрою у вчиненні злочинів, які утримуються в ізоляторах тимчасового тримання (далі – ІТТ). На інспекцію виправних робіт покладається організація контролю за особами, які входять в організовані групи й злочинні організації, що сформовані на етнічній основі, котрі раніше вчиняли злочини й засуджені до виправних робіт; одержання та перевірка разом із працівниками інших служб інформації про протиправну поведінку й учинення злочинів, що вчиняються організованими групами й злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, або їх оточенням.

Окремо слід звернути увагу саме на взаємодію органів Національної поліції України із СБУ під час протидії злочинам, що вчиняються організованими групами й злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі. Проведеним опитуванням встановлено, що 89% опитаних слідчих і 91% опитаних оперативних працівників вважають позитивною таку взаємодію. Відповідно, 75% оперативних працівників вважають, що взаємодія із СБУ у разі проведення спільних заходів має більш позитивний результат під час протидії злочинам, що вчиняються організованими групами й злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі.

Натепер взаємодія зі Службою безпеки України полягає в забезпеченні постійного обміну оперативною інформацією про злочинну діяльність організованих злочинних угруповань, які займаються злочинною діяльністю, а також у розробці й проведенні спільних заходів протидії організованій злочинності й організованим угрупованням, що вчиняють такі злочини, з використанням оперативних та інших можливостей обох відомств [25, с. 126]. Так, у Наказі № 169/391 від 03 травня 2012 р. «Про взаємодію Служби безпеки України й Міністерства внутрішніх справ України в питанні розшуку осіб» зазначено, що орган внутрішніх справ, котрий затримав особу, яка вчинила злочин, або встановив місцезнаходження безвісно зниклої особи, повинен невідкладно інформувати про зазначене телефонним або факсимільним зв'язком чергового оперативного підрозділу СБУ, що ініціював здійснення розшуку особи, або найближчого до нього за місцем дислокації оперативного

підрозділу СБУ чи відповідального чергового Чергової частини СБУ й забезпечувати утримання особи, яка вчинила злочин, у спеціально відведених приміщеннях до передачі за належністю в порядку, передбаченому законодавством [26].

Висновок. Таким чином, підводячи підсумок нашого дослідження, можна констатувати, що необхідно:

– створити на законодавчому рівні дійсно робочий координаційний орган (спеціальний підрозділ), який би ефективно й цілеспрямовано займався організацією взаємодії між правоохоронними органами з протидії злочинам, що вчиняються організованими групами й злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі. За результатами анкетування 79% опитаних – за створення відповідного підрозділу в структурі МВС;

– проводити сумісний аналіз оперативної обстановки з послідуочим інформуванням суб'єктів взаємодії один одного з метою прийняття своєчасних рішень щодо ефективної протидії найбільш резонансним злочинам і розшуку злочинців;

– організовувати наукові конференції, круглі столи, семінари з метою висвітлення на науковій основі проблем, які трапляються натепер із питання взаємодії між правоохоронними органами щодо протидії злочинам, що вчиняються організованими групами й злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, і підготувати на цій основі методичних рекомендацій з удосконалення питання для практичних працівників;

– взаємне використання можливостей правоохоронних органів для підвищення професійної кваліфікації працівників, а особливо створення спеціальних курсів у рамках перепідготовки й підвищення кваліфікації працівників слідчих органів та оперативних підрозділів Національної поліції України (МВС), СБУ, прокуратури тощо.

Література

1. Невмержицький С.М. Сутність етнічної організованої злочинності в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 1. 2019. С. 191–194.
2. Грень Р.Р. Організаційно-правові основи діяльності оперативних підрозділів правоохоронних органів України у протидії злочинам у сфері обігу наркотичних засобів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 ; Нац. ун-т «Львів. політехніка». Львів, 2018. 20 с.
3. Колінко І.О., Ханькевич А.М. Роль і місце відомчої та зовнішньої взаємодії в діяльності підрозділів внутрішньої безпеки під час протидії злочинності у сфері службової діяльності. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2015. № 1. С. 259–270.
4. Хараберюш О.І. Особливості взаємодії оперативних підрозділів правоохоронних органів України щодо протидії організованим злочинним угрупованням у сфері нелегальної міграції. *Право і Безпека*. 2006. Т. 5. № 5. С. 97–100.
5. Чучко С.В. Особливості взаємодії правоохоронних органів у розслідуванні шахрайства в купівлі-продажу товарів через мережу Інтернет. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 12. С. 267–271.
6. Бортун М.І. Взаємодія прокурора зі слідчим, слідчим суддею на стадії досудового розслідування. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2013. № 4. С. 95–100.
7. Форми процесуальної взаємодії. *Leksii.org* : вебсайт. URL: <https://leksii.org/12-17848.html>.
8. Демідов І.І. Взаємодія прокурора, слідчого з оперативними й іншими підрозділами під час проведення контрольованої поставки, контрольованої та оперативної закупки товарів, предметів і речовин у кримінальному провадженні. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. Том 107. № 2 (1). С. 246–258.

9. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. / *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

10. Кравченко О.С. Прокурорський нагляд за проведенням негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 ; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ, Харків, 2016. 198 с.

11. Загальні положення методики розслідування злочинів (Глава 22). *Наукова бібліотека Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого* : вебсайт. URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI/1_DISK/KRIM/html/%D0%93%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D0%B0_22.htm.

12. Грень Р.Р. Організаційно-правові основи діяльності оперативних підрозділів правоохоронних органів України у протидії злочинам у сфері обігу наркотичних засобів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 ; Нац. ун-т «Львів. політехніка». Львів, 2017. 264 с.

13. Державна міграційна служба України : офіційний сайт: URL: <https://dmsu.gov.ua/pro-dms/zagalna-informacziya.html>.

14. Матвієнко В.П. Взаємодія оперативних підрозділів з органами державної фінансової інспекції України у процесі виявлення та фіксації злочинів у бюджетній сфері. *Науковий вісник національної академії внутрішніх справ*. 2015. № 3. С. 74–81.

15. Василичук В. І. Оперативно-розшукова профілактика злочинів у бюджетній сфері : монографія. Київ : ФОП Кандиба, 2013. 346 с.

16. Черней В.В. Теоретичні та практичні засади запобігання злочинам у сфері діяльності небанківських фінансових установ в Україні: дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право». Київ, 2014. 523 с.

17. Скалозуб Л.П., Василичук В.І., Сливенко В.Р. Попередження та викриття злочинів, пов'язаних з відшкодуванням податку на додану вартість : навчальний посібник. Вінниця : ТОВ «КОНСОЛЬ», 2010. 256 с.

18. Буткевич С.А. Роль і місце підрозділів кримінальної міліції у боротьбі з використанням коштів, здобутих від наркобізнесу. *Діяльність підрозділів кримінальної міліції: сучасний стан та перспективи вдосконалення* : тези доп. та повідомл. учасн. Міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 12 квітня 2013 р. Львів : ЛьвДВС, 2013. С. 36.

19. Закон України «Про Державну прикордонну службу України» від 03 квітня 2003 р. Оперативно-розшукова діяльність. Нормативно-правове забезпечення / Я.Ю. Кондратьєв, О.М. Джужа, Д.Й. Никифорчук, В.В. Матвійчук. Київ : КНТ, 2005. 552 с.

20. Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 03 квітня 2003 р. № 661-IV (зі змінами від 23 квітня 2021 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text>.

21. Про заходи МВС України щодо посилення протидії злочинності відповідно до вимог Президента України та Уряду країни : Лист МВС України прем'єр-міністру України від 24 липня 1997 р. № 3901/кВ // ЦДАВО. Ф. Р-2. Оп. 15. Спр. 6214. 4–5 арк.

22. Зозуля Є.В. Міжнародне співробітництво органів внутрішніх справ України: історико-правове дослідження : Монографія. Донецьк : ДЮІ, 2014. 802 с.

23. Давидова М.М. Незаконне рекламування наркотичних засобів як загроза національній безпеці України. *Роль і місце національної спецслужби в історії українського державотворення*. Київ : ВПЦ «Київський Університет», 2017. С. 143.

24. Національний звіт за 2017 рік щодо наркотичної ситуації в Україні (за даними 2016 року). *Поглиблений огляд наркоситуації в Україні*. Київ : Європейський моніторинговий центр з наркотиків та наркотичної залежності, 2017. С. 130.

25. Про затвердження Державної цільової програми протидії торгівлі людьми на період до 2015 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 березня 2012 р. № 350 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/350-2012-%D0%BF#Text>.

26. Діяльність органів внутрішніх справ по запобіганню торгівлі людьми : навчальний посібник / За ред. акад. О.М. Бандурки. Харків : Вид-во НУВС, 2001. 244 с.

Анотація

Сеvрук В. Г. Взаємодія органів Національної поліції України з іншими підрозділами правоохоронних органів під час протидії злочинам, що вчиняються організованими групами й злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі. – Стаття.

У статті комплексно розглянуто питання взаємодії органів Національної поліції України з іншими підрозділами правоохоронних органів під час протидії злочинам, що вчиняються організованими групами й злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі. Також у роботі наголошується, що формування українською державою ефективного механізму протидії організованим групам і злочинним організаціям, які сформовані на етнічній основі, неможливо без розуміння сутності такої проблеми, відповідних законодавчо закріплених понять і класифікації та виокремлення рис організованої етнічної злочинності, що мають важливе практичне значення для роботи правоохоронних органів і держави. Відповідно, основним обов'язком правоохоронних органів є своєчасне виявлення, швидке розкриття та розслідування злочинів, що вчиняються організованими групами й злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, що неможливо без ефективної та злагодженої взаємодії цих органів. Аналіз досліджуваної наукової проблематики протидії злочинам, що вчиняються організованими групами й злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, наразі зумовлює необхідність подальшого дослідження в різних напрямках, зокрема в аспекті здійснення внутрішньої та зовнішньої взаємодії правоохоронних органів України. Таким чином, для ефективної взаємодії правоохоронних органів під час протидії злочинам, що вчиняються організованими групами й злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, необхідна обґрунтована концепція такого співробітництва, яка на тепер відсутня. Відповідно, в перспективі потребує негайного прийняття така концепція, що покладе початок упорядкуванню відносин правоохоронних органів з обміну й реалізації інформації, що стосується діяльності як вітчизняних злочинних формувань, так і діяльності організованих злочинних груп іноземних громадян або тих, що сформувалися на етнічній основі. У зв'язку із цим у статті також детально проаналізовані окремі форми взаємодії органів Національної поліції України з іншими правоохоронними суб'єктами; рекомендовані найефективніші організаційні напрями, способи й прийоми взаємодії. Надані науково-практичні рекомендації щодо її вдосконалення.

Ключові слова: взаємодія, етнічна злочинність, організовані групи, які сформовані на етнічній основі, злочинні організації, які сформовані на етнічній основі, протидія.

Summary

Sevruk V. H. Interaction of the National Police of Ukraine with other law enforcement agencies in combating crimes committed by organized groups and criminal organizations that are formed on an ethnic basis. – Article.

The article comprehensively considers the issues of interaction of the National Police of Ukraine with other law enforcement agencies in combating crimes committed by organized groups and criminal organizations that are formed on an ethnic basis. The article also emphasizes that the formation of the Ukrainian state an effective mechanism for combating organized groups and criminal organizations, which are formed on an ethnic basis, is impossible without understanding the essence of the problem, relevant legal concepts and classification and identification of organized ethnic crime. work of law enforcement agencies and the state. Accordingly, the main duty of law enforcement agencies is the timely detection, prompt detection and investigation of crimes committed by organized groups and criminal organizations that are formed on an ethnic basis, which is impossible without effective and coordinated cooperation between these bodies. The analysis of the researched scientific problems of counteraction to crimes committed by organized groups and criminal organizations formed on ethnic basis, now necessitates further research in various areas, in particular in terms of internal and external cooperation of law enforcement agencies of Ukraine. Thus, for the effective interaction of law enforcement agencies in combating crimes committed by organized groups and criminal organizations that are formed on an ethnic basis, a sound concept of such cooperation is needed, which is currently lacking. Accordingly, in the long run, such a concept needs to be adopted immediately, which will start streamlining law enforcement relations on the exchange and sale of information concerning the activities of both domestic criminal groups and organized criminal groups of foreign nationals or those formed on ethnic grounds. In this regard, the article also analyzes in detail some forms of interaction of the National Police of Ukraine with other law enforcement agencies; the most effective organizational directions, ways and methods of interaction are recommended. Scientific and practical recommendations for its improvement are provided.

Key words: interaction, ethnic crime, organized groups that are formed on an ethnic basis, criminal organizations that are formed on an ethnic basis, counteraction.